

การสร้างนาฏกรรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม¹

received 22 JUL 2022 revised 9 JAN 2023 accepted 23 JAN 2023

วิกรม กรงแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาศิลปการจัดการแสดง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทคัดย่อ

นาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล เพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรคนาฏกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายในการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงสร้างสรรค์ โดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสอบถามความตระหนักรู้จากเยาวชนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 30 คน

การวิจัย พบว่านาฏกรรมเรื่อง คน-ขยะ-ทะเล จัดสร้างในรูปแบบละครเวทีแนวแฟนตาซี โดยนำสภาพปัญหาขยะในสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรทางทะเล และสุขภาพมนุษย์มาสร้างเป็นโครงเรื่อง บทละครเนื้อเรื่อง ทำนองเพลง อุปกรณ์ ฉาก เครื่องแต่งกาย และองค์ประกอบศิลป์ขึ้นใหม่ มีระยะเวลาการแสดง 45 นาที ดำเนินเรื่องออกเป็น 5 ฉาก 1) ปฐมบท สาเหตุการเกิดปัญหาขยะ 2) มหัทศจรยทะเลไทย ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเล 3) เพชฌฆาตโลกสีคราม การทำลายทรัพยากรทางทะเลด้วยการทิ้งขยะ 4) สูญสิ้น ปัญหาขยะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล และ 5) ภาพสะท้อน ภัยร้ายจากปัญหาขยะส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ อีกทั้งผลการสอบถามความตระหนักรู้ของเยาวชนกลุ่มเป้าหมายก่อนชมนาฏกรรม พบว่าเยาวชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเลอยู่ในค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$) เท่ากับร้อยละ 73.42 และหลังชมนาฏกรรม เยาวชนเกิดความตระหนักรู้และเล็งเห็นความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$) เท่ากับร้อยละ 90.33 ด้วยการใช้สถิติ T-test Dependent เพื่อเปรียบเทียบผลการประเมินด้านค่าเฉลี่ยก่อนและหลังชมนาฏกรรม สามารถสรุปได้ว่านาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล สามารถใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชน โดยการนำสาระความรู้ที่สอดแทรกในนาฏกรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการหรือกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

คำสำคัญ: นาฏกรรมสร้างสรรค์, คุณภาพชีวิต, สิ่งแวดล้อม, ทรัพยากรทางทะเล

¹บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัย เรื่อง “นาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล เพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม” ซึ่งเป็นแผนงานของโครงการการใช้นาฏกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2020 ดำเนินการวิจัยแล้วเสร็จปี 2022

The Creation of Performance, Raising Youth's Awareness to Environmental quality of life¹

Wikrom Krungkaeo

Assistant Professor, Department of Performing Arts Management,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phuket Rajabhat University

Abstract

The creative performance called “Human, Trash and Sea” was created based on the intention to raise awareness of quality-of-life development in terms of environment quality among the youths; the content of the performance therefore emphasized how to make the youth audiences realize and aware to develop their quality of life in the aspect of nature and environment. The performance is a part of the quantitative – creative research which the researchers conducted literature reviews, questionnaires and interviews. The key informants of the research were 30 high school students in Phuket province.

The performance called Human, Trash, and Sea is the fantasy played with the main theme to express about sea trash problem by Thai society, which is the critical factor that affects environmental quality, marine resource, human health and hygiene. The script, songs, melodies, props, costumes and settings of the play were all newly created. The duration of the play is 45 minutes long consisting of 5 scenes from the story as follows: 1) Introduction to the Sea Trash Problem, 2) Amazing Thai Sea – the Abundant Marine Resource, 3) The Blue Sea Destroyer – the Effects of Trash to the Sea, 4) Extinction – the Marine Environment Ruined by the Sea Trash, and 5) Reflection – Human Health Caused by the Sea Trash. The T – test Dependent was employed in comparing the awareness level of the audience before and after watching the play. The result revealed that the average awareness in the effects of sea trash on marine resource and environment of the target youth audience before watching the play were in high level, 73. 42% ($\bar{x} = 3. 67$); whereas after watching the play, the average of awareness level and realization in environmental problem rose to 90. 33% ($\bar{x} = 4. 52$).

¹This article is part of the research: “Digital Painting from Murals in Ubosot of Wat Chomphu Wek” with research funding from Rajamangala University of Technology Rattanakosin fiscal year 2022, completed research in 2022.

It can be concluded that the Creative performance, Human, Trash, and Sea, could be a satisfying way to raise awareness of the youths in protecting and developing marine environment by integrating the useful content of environment protection from the performance in their daily lives. Moreover, this creative performance could be the role model for private sectors and government agencies to host and organize environmental protection campaigns or activities to raise people's awareness in the local society and country.

Keywords: Creating Performance, Quality of Life, Environment, Marine Resources

หลักการและเหตุผลของการสร้างสรรค์

ปัจจุบันสังคมไทยมีการพัฒนาและการขยายตัวของชุมชนเมือง อีกทั้งการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจส่งผลให้มนุษย์มีการใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบและแสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อสามารถอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ดังนั้นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ในยุคใหม่ได้คือการลดภาระหน้าที่ด้านปัจจัยสี่ ยิ่งในปัจจุบันมีเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมรูปแบบแปลกใหม่ในการผลิตบรรจุภัณฑ์ เพื่อความคล่องตัวในด้านประโยชน์การใช้สอยมากขึ้น เช่น ผลิตภัณฑ์สินค้า บรรจุภัณฑ์บริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นขยะพลาสติก ซึ่งจัดอยู่ในประเภทที่ใช่แล้วทิ้ง สาเหตุดังกล่าวอาจจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ขยะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น กลายเป็นปัญหาขยะล้นเมือง และสิ่งสำคัญเหล่านี้เป็นต้นเหตุของปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการล้มตายของสัตว์ในท้องทะเลทั่วโลก ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพร่างกายของมนุษยชาติ

หากย้อนกลับไปวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของบ้านเมืองในปัจจุบันจะปรากฏให้ว่ามนุษย์มีพฤติกรรมเหลื่อมล้ำ มีความนิยมทางวัตถุ เยาวชนขาดการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่น้อยลง ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสังคมและปัญหาสุขภาพร่างกายของมนุษย์ในบั้นปลายชีวิต มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564 กล่าวถึงวิกฤตการณ์ ทศนคติและพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ จึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเยาวชนที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตเพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดี ต่อสังคมส่วนรวมบนพื้นฐานของการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชน และภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Office of the Prime Minister, 2016, p. 65)

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) ได้ระบุถึงปัญหาในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เผชิญกับภาวะความเสื่อมโทรมจากปัญหาขยะล้นเมือง ในกรอบยุทธศาสตร์ฯ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยในมิติ “ความยั่งยืน” ได้ระบุถึงการพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถของระบบนิเวศน์ มีการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลก ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์ มีความรับผิดชอบต่อ ความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวไปสู่เศรษฐกิจและสังคมพัฒนา (Phuket Public Trash Management Center, 2019, p. 3)

จากประเด็นปัญหาเร่งด่วนด้านสิ่งแวดล้อมที่กล่าวมาข้างต้น ยังคงมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนกำลังดำเนินการหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งการใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับ การรณรงค์ การจัดกิจกรรมหรือ

แม้กระทั่งการใช้ “นาฏกรรม” ซึ่งเป็นผลงานศิลปะการแสดง มีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดเรื่องราว และการสะท้อนข้อคิดหรือเป็นคติเตือนใจ ตลอดจนการปลูกฝังจิตสำนึกเพื่อการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยผ่านการทำงานอย่างเป็นระบบ เริ่มต้นจากกระบวนการคิด การศึกษาข้อมูล การเรียบเรียงและพัฒนาบทละคร การสร้างฉาก การออกแบบเครื่องแต่งกาย การกำหนดระบบแสงเสียง และแต่งทำนองดนตรีขึ้นใหม่เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวคิดและกลุ่มเป้าหมายในการรับชม ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในรูปแบบของนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นเมือง นาฏศิลป์สากล ละครเวที หรือศิลปะการแสดงประเภทต่าง ๆ และยังสามารถนำเสนอสาระที่เกิดขึ้นจากนาฏกรรมไปประยุกต์ใช้ต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์ หรือพัฒนาสังคมตามเป้าหมายที่ศิลปินได้กำหนดทิศทางไว้ แม้ว่าปัญหาจากขยะจะถูกนำมาจัดสร้างขึ้นในรูปแบบของนาฏกรรมประเภทต่าง ๆ ไว้อย่างมากมาย ทั้งในรูปแบบของสารคดี การ์ตูนแอนิเมชัน หรือนาฏกรรมประเภทต่าง ๆ ตามศักยภาพของศิลปิน โดยเฉพาะแนวเค้าโครงเรื่องจริงที่กล่าวถึงการรวมกลุ่มของผู้นักรักษ์ธรรมชาติ กรีนพีซ (Greenpeace) ได้พัฒนาสู่ภาพยนตร์กึ่งสารคดีเรื่อง How to Change the World โดยมีการดำเนินเรื่องการขัดขวางการทดลองใช้ระเบิดนิวเคลียร์ภายใต้คำว่า “อาชญากรรมทางสิ่งแวดล้อม” เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเล นอกจากนี้ภาพยนตร์สารคดีเรื่องนี้ยังได้รับรางวัล Prize Winner ในเทศกาลภาพยนตร์ชั้นแดนซ์ ปี พ.ศ. 2558 และให้การยอมรับว่าเป็นภาพยนตร์สารคดีด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักรู้ให้มนุษย์ปฏิบัติตนต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากสภาพปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่อการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและลดมลพิษให้มีคุณภาพดีขึ้น ในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ 4 คือการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้งการเร่งแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษที่เกิดจากการผลิตและการบริโภคเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ นับว่าเป็นปัญหาที่บรรจุอยู่ในแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ นอกเหนือจากความร่วมมือแก้ไขปัญหาด้านการจัดการขยะด้วยการณรงค์และมีมาตรการในภาคส่วนต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยจึงใช้นาฏกรรมเป็นแนวทาง ซึ่งเป็นหนึ่งที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารหลักปรัชญาและวิถีคิดมาสื่อความหมายโดยสอดแทรกหลักคุณธรรม จริยธรรมเพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกของผู้ชมควบคู่กับความบันเทิงผ่านเค้าโครงเรื่อง บทร้อง การเจรจา รูปแบบการแสดง การสื่อสารทางการแสดงในด้านต่าง ๆ เพื่อนำสาระความรู้ที่ปรากฏในนาฏกรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. เพื่อสร้างสรรค์นาฏกรรมโดยมีจุดมุ่งหมายในการปลูกฝังจิตสำนึกเยาวชนด้านสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตของการสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการสร้างสรรค์นาฏกรรมในรูปแบบละครเวทีแนวแฟนตาซี โดยบทละครมีเนื้อหามุ่งเน้นด้านการปลูกฝังจิตสำนึกและการสร้างตระหนักรู้ให้กับเยาวชนถึงปัญหาขยะที่ส่งผลต่อการทำลายสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรทางทะเลและสุขภาพมนุษย์ โดยสามารถจำแนกหัวข้อของขอบเขตการสร้างสรรค์ออกเป็น 2 ประเด็นตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1) ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา ใช้พื้นที่ของจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวที่มีปัญหาขยะในท้องทะเล อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่พบการสูญพันธุ์ของสัตว์ทะเลหายากจากสภาพปัญหาขยะพลาสติก

2) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 30 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ ทะเลและแหล่งจัดการขยะมูลฝอย อีกทั้งเป็นเยาวชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต

ขั้นตอนดำเนินการสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสรรค์โดยศึกษาเอกสารวิชาการ การสัมภาษณ์และปรึกษาข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง อีกทั้งการสังเกตสภาพปัญหาของสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นาฏกรรม ตลอดจนการทดลองสร้างสรรค์ผลงานในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย โดยสามารถจำแนกขั้นตอนการดำเนินการสร้างสรรค์ออกเป็น 8 หัวข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การศึกษาปัญหาด้านขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเลจากเอกสารทางวิชาการและแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศฉบับ พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2564 อีกทั้งแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนจังหวัดภูเก็ต และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงานนาฏกรรม

2) การสังเกตสภาพปัญหาในแหล่งท่องเที่ยวทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเลที่มีผลกระทบจากปัญหาขยะ ได้แก่ หาดป่าตอง หาดกะรน หาดราไวย์ ซึ่งอยู่ในแผนการท่องเที่ยวทางทะเลที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติติดอันดับของทะเลจังหวัดภูเก็ต เพื่อเก็บเป็นข้อมูลและแรงบันดาลใจในสร้างสรรค์องค์ประกอบนาฏกรรมด้านต่าง ๆ

3) การเข้าปรึกษาและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสอบถามข้อมูลด้านการอนุรักษ์ ปรากฏการณ์ แก๊สปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเล เพื่อทราบถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเล อีกทั้งนำข้อมูลที่ได้จากคำปรึกษาเป็นแนวทางการสร้างนาฏกรรม โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

3.1) คุณธีรยุทธ กำศิริพิมาน ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 15 (ภูเก็ต)

3.2) คุณสายชล ชั่งเชื้อ ผู้อำนวยการส่วนบริหารทั่วไป สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 10

3.3) คุณไชยพงศ์ เจริญสวัสดิ์ ประธานสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดภูเก็ต

4) ผู้วิจัยนำเสนอโครงร่างการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเนื้อหาเชิงวิชาการและนาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การกำหนดแนวคิด คำโครงและแก่นเรื่อง การสร้างสรรค์บทละคร กำหนดรูปแบบการแสดง และองค์ประกอบศิลป์ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและแก้ไข เพื่อการพัฒนาคุณภาพผลงาน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

4.1) ศาสตราจารย์พรรัตน์ ดำรุง คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศาสตราจารย์วิชัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2) รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวนิต วิงวอน ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5) การสำรวจพื้นที่ในขอบข่ายจังหวัดฝั่งอันดามันของสำนักงานสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ตเพื่อคัดเลือกผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ เช่น งานจักสาน ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง เพื่อสร้างสรรค์เป็นอุปกรณ์ประกอบฉากและองค์ประกอบศิลป์ด้านต่าง ๆ ในการจัดสร้างนาฏกรรม

6) ดำเนินการพัฒนาบทละคร รูปแบบนาฏกรรม รูปแบบฉาก อุปกรณ์ประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย ทำนองเพลง เนื้อร้องและองค์ประกอบศิลป์ในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งดำเนินการฝึกซ้อม

7) การสร้างเครื่องมือวิจัยเชิงสร้างสรรค์จำนวน 2 ชุด คือ 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการสร้างนาฏกรรม และปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเล 2) แบบสอบถามความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลจากเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 30 คน ก่อนการรับชมผลงานนาฏกรรม (Pre-test) และจะมีการทำแบบสอบถามอีกครั้งหลังจบผลงานนาฏกรรม (Post-test) โดยผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ผ่านการพิจารณาประเมินจากด้านนาฏศิลป์ 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อม 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยและสถิติ 1 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรง โดยต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 - 1.00 และให้ค่าไม่ต่ำกว่า 0.5 พบว่า คุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถามการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล มีค่าความเที่ยงตรงอยู่ในระดับ 0.66 ซึ่งแบบสอบถามมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ตามกระบวนการวิจัย

8) ผู้วิจัยจัดทำสูจิบัตรที่มีเนื้อหาเชิงวิชาการ ผลงานสร้างสรรค์ และรูปเล่มการวิจัยนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านนาฏกรรม ด้านดุริยางคศิลป์ ด้านทัศนศิลป์ และด้านภาษาการสื่อสารเพื่อพิจารณาประเมินคุณภาพ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

8.1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมชัย ภิรมย์รักษ์

อาจารย์ภาควิชานาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

8.2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณีนสา วศินารมณ

หัวหน้ากลุ่มสาขาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

8.3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณวิภา มัชฌมนันท์

รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

8.4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนียา คัญทะชา

ประธานหลักสูตรนาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

8.5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตสุภาวัฒน์ สาราญรัตน์

ประธานสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

- 8.6) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประวิทย์ ฤทธิบุญ
ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- 8.7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาสน์ พิณนุกูล
ประธานสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
- 8.8) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรฤต นิลวานิช
อาจารย์สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ตะวันตก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- 8.9) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งรัตน์ ทองสกุล
อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
- 8.10) คุณสายชล ชั่งเชื้อ
ผู้อำนวยการส่วนบริหารทั่วไป สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 10

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการนำผลงานนาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์ พร้อมสูจิบัตรเชิงวิชาการและรูปเล่มการวิจัยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินคุณภาพผลงานด้านต่าง ๆ ตามกระบวนการวิจัยที่กำหนดไว้ในแผนงานในเบื้องต้นแล้ว จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลงานนาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์ไปใช้ต่อเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนดาวรุ่งวิทยา โรงเรียนเทศบาลเมืองภูเก็ต และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อสอบถามความตระหนักการรับชมนาฏกรรม พร้อมทั้งบันทึกผลงานนาฏกรรมในรูปแบบ DVD เพื่อเผยแพร่ไปสู่เยาวชนในหน่วยงานการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งมีการเผยแพร่ผลงานนาฏกรรมผ่านทางระบบสารสนเทศเพื่อให้ผู้สนใจได้รับชมเป็นวงกว้าง ประกอบกับการจัดเสวนาและประชุมทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลการวิจัยเชิงสร้างสรรค์สู่นักวิชาการและสาธารณชน

ผลการสร้างนาฏกรรม

“นาฏกรรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายว่านาฏกรรมคือ การละครหรือการฟ้อนรำ หรืองานเกี่ยวกับการรำ การเต้น การทำท่าหรือการแสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราว โดยนาฏกรรมที่ผู้วิจัยได้ให้นิยามไว้ในงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ฉบับนี้ได้หมายถึง การสร้างสรรค์นาฏกรรมในรูปแบบของละครเวทีแนวแฟนตาซี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรทางทะเลและสุขภาพร่างกายของมนุษย์ โดยใช้หลักแนวคิดการสร้างสรรคผลงานนาฏกรรมในรูปแบบของละคร มีการกำหนดแนวคิด องค์ประกอบ และรูปแบบอื่น ๆ ดังที่ มีทนี รัตติน กล่าวไว้ การสร้างละคร ผู้กำกับจะเป็นศูนย์กลางในการประสานระหว่างผู้ประพันธ์บทละคร ผู้แสดง ผู้ออกแบบฉาก แสง เสียง ผู้ควบคุมฝ่ายเทคนิคต่าง ๆ และผู้ชมให้มองเป็นเอกภาพเดียวกัน อีกทั้งผู้กำกับการแสดงละครเป็นทั้งศิลปินผู้ตีความ (Interpretative Artist) และศิลปินผู้สร้าง (Creative Artist) ในด้านที่เป็นศิลปินผู้ตีความนั้น ผู้กำกับจะถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ของตัวละคร และเรื่องราวที่ปรากฏในบทละคร (Rattanan, 2003, p. 34 - 35)

การใช้นาฏกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำเสนอสภาพปัญหาขยะในสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเลผ่านการละคร โดยมีการสอดแทรกสาระความรู้ในการปลูกฝังจิตสำนึกผสมผสานกับหลักแนวคิดของนาฏกรรม เช่น การกำหนดโครงเรื่องให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การสื่อสารของตัวละครด้วยสาระสำคัญเพื่อสร้างความตระหนักรู้ และการสร้างองค์ประกอบศิลป์ในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ เพื่อให้ผู้ชมได้เกิดความเข้าใจและนำสาระความรู้จากการชมนาฏกรรมไปประยุกต์ใช้ต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย โดยกำหนดแนวคิดการสร้างนาฏกรรมให้สอดคล้องกับสภาพจริงในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติติดอันดับของทะเลจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ หาดป่าตอง หาดกะรนและหาดราไวย์ ซึ่งจากการสังเกต พบว่าบริเวณชายหาดและพื้นที่น้ำตื้นเกิดปัญหาการทิ้งขยะจากการค้าขายและกิจกรรมนันทนาการทางทะเล ส่งผลให้ชายหาดและทะเลมีปริมาณขยะลอยอยู่บนผิวน้ำสะสมอยู่ในจำนวนมาก โดยเฉพาะขยะพลาสติกขนาดใหญ่หรือไมโครพลาสติก (เศษขยะพลาสติกที่ย่อยสลายยาก) ขวดน้ำ ก้นบุหรี่ หรือกล่องโฟม เป็นต้น จากการศึกษาภาคสนามประกอบกับการให้ข้อมูลในเชิงวิชาการจากการสัมภาษณ์ สายชล ชั่งเชื้อ (Changchouea, 2021, interview) ผู้อำนวยการส่วนบริหารทั่วไป สำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 10 ได้ให้ข้อมูลว่าทรัพยากรทางทะเลที่เกิดผลกระทบมากที่สุดคือ สัตว์ในท้องทะเลอันดามัน เช่น โลมาสายพันธุ์พื้นทางที่สูญพันธุ์ไปแล้วเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา อีกทั้งพะยูนมาเรียม และเต่ามะเฟืองที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาขยะ รวมถึงเต่าทะเล พะยูน โลมาและวาฬจำนวนมาก ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดความสมบูรณ์ของระบบนิเวศมีแนวโน้มการเกยตื้นเพิ่มขึ้น โดยจากผลสำรวจ 3 ปีย้อนหลังพบว่าจำนวนสัตว์ทะเลเกยตื้นเฉลี่ยปีละ 400 ตัว แบ่งเป็นเต่าทะเลร้อยละ 54 โลมาและวาฬร้อยละ 41 และพะยูนร้อยละ 5 เนื่องจากขยะพลาสติกเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สัตว์ทะเลเหล่านี้จบชีวิตลง

จากแนวความคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงได้นำสภาพปัญหาจากการดำเนินงานภาคสนามและการให้ข้อมูลหลายประเด็นมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์องค์ประกอบนาฏกรรม และเป็นแนวทางกำหนดเค้าโครงเรื่องในรูปแบบละครเวทีแนวแฟนตาซี เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดภูเก็ต อีกทั้งมีการสร้างฉากขึ้นจากวัสดุธรรมชาติ เครื่องจักสานและขยะเหลือใช้ โดยมีระยะเวลาแสดง 45 นาที และมีการสอดแทรกสาระสำคัญไว้ในการเล่นเรื่อง โดยสามารถอธิบายตามกระบวนการสร้างนาฏกรรมออกเป็น 5 หัวข้อหลัก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิด

ปัจจุบันเกาะภูเก็ตเป็นเมืองศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจและเป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่สำคัญด้านการท่องเที่ยวในระดับประเทศ มีการพัฒนาและเกิดความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบเศรษฐกิจในเมืองภูเก็ตมีแหล่งประกอบการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และขนานนามว่าเป็นจังหวัดที่มีหมู่เกาะสวยงามติดอันดับต้นของเอเชีย จึงทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมายังเกาะภูเก็ตในจำนวนที่เพิ่มขึ้นทุกปี จากสื่อแหล่งข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศและข่าวสารต่าง ๆ ได้กล่าวถึงสภาพปัจจุบันที่เกาะภูเก็ตและแหล่งทรัพยากรทางทะเลชายฝั่งกำลังประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจากปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาขยะตกค้างบดบังทัศนียภาพและส่งผลกระทบต่อสัตว์ทะเล สิ่งแวดล้อมและสุขภาพประชาชน จากการสัมภาษณ์

สาวิตร พงศ์วัชร (Pongvat, 2021, interview) ครูภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรมและผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะการแสดง ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดแนวคิดในการสร้างสรรค์นาฏกรรมว่า เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายการชมนาฏกรรมเป็นเยาวชน ดังนั้นรูปแบบของนาฏกรรมควรจะมีมุ่งหมายไปในรูปแบบของละครที่ไม่เกิดเบื่อหน่าย แต่สามารถสะท้อนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวควรระบุให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น นั่นคือปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเลเป็นประเด็นสำคัญ โดยเชื่อมโยงไปถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่เป็นแผ่นดินแห่งความอุดมสมบูรณ์แล้วสะท้อนไปสู่ภูเก็ตรวมถึงพื้นที่ฝั่งอันดามันยุคปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการใช้นาฏกรรมมาเป็นเครื่องมือเพื่อเป็นการสื่อสารข้อมูลที่ปรากฏขึ้นจริงในสังคมมาจัดสร้างขึ้นในรูปแบบของละครเวทีแนวแฟนตาซีเพื่อให้เหมาะสมกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักรู้ให้กับเยาวชน ตลอดจนภาคประชาชนได้เข้าใจถึงสภาพปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรทางทะเล การท่องเที่ยวและคุณภาพชีวิตมนุษย์ในฝั่งอันดามันของประเทศไทยและได้รับความบันเทิงควบคู่กับคติสอนใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2564 กล่าวถึงปัญหาขยะพลาสติกชนิดต่าง ๆ ล้นเมือง โดยพบว่าขยะทะเลเป็นปัญหาระดับโลกที่ก่อให้เกิดมลภาวะและสาเหตุโดยตรงให้สัตว์ทะเลหายากเสียชีวิต ซึ่งขณะนี้มีกำหนดนโยบายในการจัดการขยะ รวมถึงมาตรการลดเลิกและการรณรงค์เพื่อร่วมมือกันกำจัดหรือลดจำนวนขยะลงและหันมาเลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการกำหนดให้มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาขยะอย่างยั่งยืน ได้แก่ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำให้เกิดประโยชน์ใหม่ การเลิกใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกและโฟม การไม่ทิ้งขยะลงในท้องทะเลและที่สาธารณะ (Total Solid Waste Disposal Center Phuket, 2019, p. 4)

รูปแบบนาฏกรรมเรื่อง คน-ขยะ-ทะเล

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบนาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล ในรูปแบบละครเวทีแนวแฟนตาซี โดยจัดแสดงภายในโรงละครที่มีระบบแสง เสียงและสื่อผสมในด้านต่าง ๆ อีกทั้งมีการสร้างสรรค์บทละคร เนื้อร้อง ทำนอง เพลง เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง ฉากและองค์ประกอบศิลป์ด้านต่าง ๆ ขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย เน้นความสนุกสนานและสาระความรู้เกี่ยวกับปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเนื้อหาในการปลูกฝังจิตสำนึกและการตระหนักรู้ถึงคุณภาพชีวิตมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาขยะในท้องทะเลไทย

การดำเนินเรื่อง

ผู้วิจัยได้นำปัญหาขยะที่เกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเลมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์นาฏกรรมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในระดับมหภาค โดยสามารถอธิบายลำดับการสร้างสรรค์นาฏกรรมออกเป็น 5 ฉาก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ฉากที่ 1 ปฐมบท (การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของมนุษย์และสาเหตุของการเกิดปัญหาขยะที่ปรากฏในสังคมไทยในรูปแบบภาพนิ่งผสมผสานกับระบบแสงประกอบเสียงบรรยาย)

ภาพที่ 1 ละครเวทีแนวแฟนตาซีเรื่อง คน-ขยะ-ทะเล ฉากที่ 1 ปฐมบท
Note From: © Wikrom Krungkaeo 24/03/2021

2) ฉากที่ 2 มหัศจรรย์ทะเลไทย (การนำเสนอความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรใต้ท้องทะเลอันดามัน ด้วยการใช้ระบบแสง Back Light)

ภาพที่ 2 ละครเวทีแนวแฟนตาซีเรื่อง คน-ขยะ-ทะเล ฉากที่ 2 มหัศจรรย์ทะเลไทย
Note From: © Wikrom Krungkaeo 24/03/2021

3) ฉากที่ 3 เพชฌฆาตโลกสี่คราม (การนำเสนอเรื่องราวของมนุษย์ชาติจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล โดยการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสัตว์ทะเลด้วยการทิ้งขยะลงในทะเลอันดามัน)

ภาพที่ 3 ละครเวทีแนวแฟนตาซีเรื่อง คน-ขยะ-ทะเล ฉากที่ 3 เพชฌฆาตโลกสี่คราม
Note From: © Wikrom Krungkaeo 24/03/2021

4) ฉากที่ 4 สูญสิ้น (การนำเสนอเรื่องราวผลกระทบจากปัญหาขยะพลาสติกที่ส่งผลให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติเกิดความเสื่อมโทรม อีกทั้งส่งผลให้สัตว์ท้องทะเลเกิดการเจ็บป่วย มีบาดแผลและล้มตาย)

ภาพที่ 4 ละครเวทีแนวแฟนตาซีเรื่อง คน-ขยะ-ทะเล ฉากที่ 4 สูญสิ้น ช่วงที่ 1 (สัตว์ล้มตาย)
Note From: © Wikrom Krungkaeo 24/03/2021

5) ฉากที่ 5 ภาพสะท้อน (การบอกเล่าเรื่องราวภัยร้ายจากขยะพลาสติกที่สะท้อนกลับมาทำลายคุณภาพชีวิตมนุษย์)

ภาพที่ 5 ละครเวทีแนวแฟนตาซีเรื่อง คน-ขยะ-ทะเล ฉากที่ 5 ภาพสะท้อน (ปิดฉาก)

Note From: © Wikrom Krungkaeo 24/03/2021

ตัวละคร

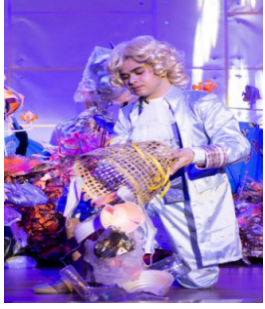
ผู้วิจัยกำหนดตัวละคร ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ตัวละครหลัก สร้างขึ้นจากการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับนักเดินเรือต่างเชื้อชาติและมีคุณูปการด้านต่าง ๆ ในจังหวัดฝั่งอันดามัน อีกทั้งการกำหนดบทบาทของตัวละครโดยใช้คุณลักษณะเรื่องคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานในสังคมไทย 5 ประการ และ 2) ตัวละครสัตว์ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาขยะทะเลและกำลังสูญพันธุ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 รายละเอียดตัวละครหลัก นาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล

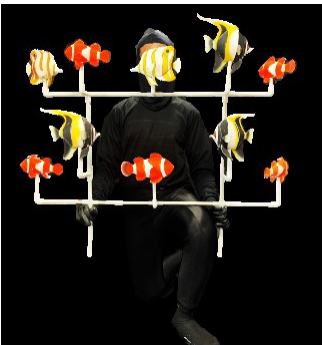
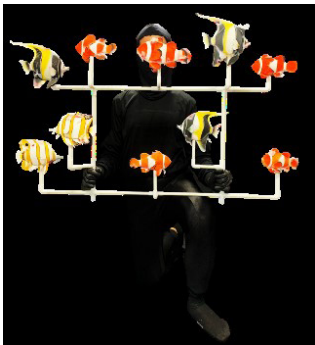
รายละเอียดตัวละครหลัก	รูปภาพตัวละคร
ภักดี (ความซื่อสัตย์) ตัวละครเพศชาย ชาวไทยพื้นถิ่นภูเก็ต ผู้มีความรักและหวงแหนแผ่นดินถิ่น เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและรอบรู้ในเรื่องการประกอบอาชีพด้านการประมง มีความประพฤติที่จริงจัง ไม่เอนเอียง ไม่คดโกง	

Note From: © Wikrom Krungkaeo 24/03/2021

ตารางที่ 1 รายละเอียดตัวละครหลัก นาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล (ต่อ)

รายละเอียดตัวละครหลัก	รูปภาพตัวละคร
จิ้นลู่ (การมีวินัย) ตัวละครเพศชาย ชาวจีนฮกเกี้ยน ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการพาณิชย์ มีความยุติธรรม มีความอดทน ความเพียร มีวินัย ยึดมั่นที่จะปฏิบัติตนในกรอบของขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี มีระเบียบแบบแผนมีความสามัคคี	
บานัน (ความเสียสละ) ตัวละครเพศชาย ชาวมลายู ผู้มีความเชี่ยวชาญการประกอบอาชีพช่างไม้ การต่อเรือ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมให้แก่สาธารณะโดยไม่หวังผลตอบแทนและเป็นผู้มีจิตอาสา	
รักชน (การอนุรักษ์) ตัวละครเพศชาย ชาวอินเดีย ผู้มีความชื่นชอบสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นผู้มีความรักและห่วงหาพันต่อการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ มีอุปนิสัยโอบอ้อมอารี เชี่ยวชาญด้านการปรุงอาหาร	
พีเซียส (ความพอเพียง) ตัวละครเพศชาย ชาวโปรตุเกส ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการเดินเรือ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และเป็นคนมัธยัสถ์พอเพียง มีเหตุผลในการตัดสินใจ มีความรอบคอบ มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	

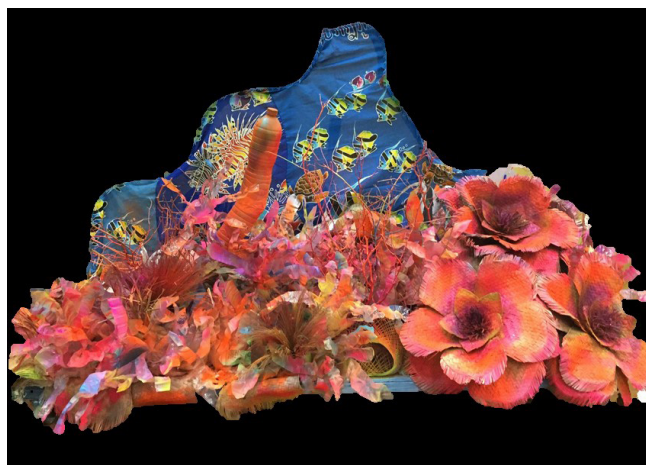
ตารางที่ 2 รายละเอียดตัวละครตัวละครสัตว์ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาขยะทะเลและกำลังสูญพันธุ์

รายละเอียดตัวละคร	ตัวละครสัตว์อุดมสมบูรณ์	ตัวละครสัตว์ได้รับผลกระทบ
หุ่นปลาโลมากลไกเชิดชักแบบหนังตะลุง		
หุ่นปลาพะยูนกลไกเชิดชักแบบหนังตะลุง		
หุ่นเต่ามะเฟืองกลไกเชิดชักแบบหนังตะลุง		
หุ่นฝูงปลาสวยงาม		

การสร้างฉาก

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดในการสร้างฉากประกอบการแสดงเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์และนโยบายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ ตามนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตามยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในด้านการส่งเสริมการผลิตและการใช้ทรัพยากรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อลดมลพิษและลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ โดยใช้วัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนในท้องถิ่นภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน เช่น ผ้าบาติก งานจักสาน เสื่อกระจูดและกระดาดซา อีกทั้งการนำขยะพลาสติกเหลือใช้จากโครงการ ขยะ (เพื่อ) สังคม มาพัฒนาขึ้นเป็นฉากปะการังทั้งในรูปแบบฉากปะการังอุดมสมบูรณ์และเสื่อมโทรม

จากการสัมภาษณ์ ปัทมาสน์ พินนุกุล (Pinnukul, 2021, interview) ประธานสาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดสีฉากละครว่า การใช้หลักของสีม่วงผสมน้ำเงินจะสื่ออารมณ์ของฉากให้เกิดความเศร้าหมอง เกิดความเจ็บปวดและบอบช้ำ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวคิดในการสร้างฉากปะการังรูปแบบเสื่อมโทรม ในส่วนของฉากอุดมสมบูรณ์ควรใช้สีโทนร้อน เช่น สีส้มพู สีเหลือง สีเขียวอ่อน เนื่องจากละครเป็นรูปแบบแฟนตาซีควรกำหนดหลักทัศนศิลป์ให้มีลักษณะเกินความเป็นจริงจะส่งเสริมให้องค์ประกอบฉากเมื่อกระทบแสงไฟมีมิติมากขึ้น

ภาพที่ 6 ฉากปะการังและดอกไม้ทะเลในรูปแบบอุดมสมบูรณ์
Note From: © Wikrom Krungkaeo 24/03/2021

ภาพที่ 7 ฉากปะการังและดอกไม้ทะเลในรูปแบบสื่อมโหรี

Note From: © Wikrom Krungkaeo 24/03/2021

การบันทึกข้อมูลและการเผยแพร่ผลงานนาฏกรรม

1. ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบรายงานการวิจัยนาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วยกระบวนการวิจัยจำนวน 5 บท โดยมีการอธิบายถึงหลักการและเหตุผลของการสร้างสรรค์ การทบทวนแนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ระเบียบวิธีดำเนินการสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์ละครเวทีแนวแฟนตาซี เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล และการสรุปผลการสร้างนาฏกรรมและข้อเสนอแนะตามลำดับ
2. ผู้วิจัยได้ออกแบบและจัดทำสูจิบัตรที่มีเนื้อหาเชิงวิชาการ โดยมีรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับผลงานนาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล เพื่อให้ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายได้รับทราบถึงข้อมูลเชิงวิชาการ แนวคิดและกระบวนการจัดสร้างนาฏกรรม
3. ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกผลงานนาฏกรรมในรูปแบบของ DVD เพื่อเผยแพร่ผลงานไปสู่กลุ่มเยาวชน หน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชน นอกจากนี้นาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล ยังมีการเผยแพร่ผลงานนาฏกรรมผ่านทางระบบสารสนเทศ เพื่อให้ผู้สนใจได้รับชมเป็นวงกว้าง ตลอดจนการจัดเสวนาทางวิชาการเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้สนใจวิชาการนิสิต นักศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากแนวทางการสร้างนาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล เพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมในรูปแบบละครเวทีแนวแฟนตาซี เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 30 คน โดยนำสภาพปัญหาขยะพลาสติกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรทางทะเลและสุขภาพของมนุษย์มาเป็นเค้าโครงเรื่อง บทละคร เนื้อร้อง และมีการสร้างทำนองดนตรี อุปกรณ์การแสดง และเครื่องแต่งกาย อีกทั้งมีการสร้างฉากขึ้นจากวัสดุธรรมชาติ

เครื่องจักสานและขยะเหลือใช้ โดยมีการสอดแทรกสาระสำคัญไว้ในการดำเนินเรื่อง ซึ่งผู้วิจัยสามารถแสดงตารางการสื่อความหมายและสาระสำคัญในการสื่อสารความหมายไปยังผู้ชมให้เกิดความตระหนักรู้ โดยยกตัวอย่างส่วนที่สำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การสื่อความหมายในนาฏกรรมและสาระสำคัญเพื่อสร้างความตระหนักรู้ผู้ชม

การสื่อความหมายที่ปรากฏในนาฏกรรม	สาระสำคัญเพื่อสร้างความตระหนักรู้ผู้ชม
บทบรรยาย “วันนี้สังคมไทยกำลังตกอยู่ในสภาพปัญหาขยะล้นเมือง ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดความเสื่อมโทรม ทุกสรรพสัตว์ในท้องทะเลต้องมารับกรรม เจ็บปวดทรมานและล้มตายลงในที่สุด อาจเป็นเพราะด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือด้วยความตั้งใจในการ กระทำของผู้ไร้จิตสำนึกและขาดคุณธรรมด้วยการทิ้งขยะลงทะเลและที่สาธารณะ ส่งผลต่อการทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นภัยเงียบที่กำลังเกิดขึ้นกับสังคมไทย”	จากเนื้อความสามารถสื่อความหมายให้เห็นว่าปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอาจจะเกิดขึ้นด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือความตั้งใจของมนุษย์ ซึ่งส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง นอกจากนี้ยังมองภาพไปถึงในอนาคตว่าหากมนุษย์ยังละเลยต่อการให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ผลสุดท้ายสิ่งที่จะเกิดขึ้นอาจจะเป็นภัยร้ายต่อร่างกายมนุษย์ทรุดโทรมไปตามกาลเวลา และผลกระทบต่อการทำลายประเทศชาติ
การสื่อความหมายผ่านการเจรจาของตัวละคร “ทั้ง ๆ ไปเถอะ สิ่งแวดล้อมจะเสียหายไปสักเท่าไรกันเชียว แคขยะเพียงไม่กี่ชิ้น อย่าทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่เลย” “ทุกคนจะทำแบบนี้ไม่ได้นะ ครั้งที่ผ่านมายังทำลายท้องทะเลกันไม่พอหรืออย่างไร แม้ว่าครั้งที่ผ่านมาระเคยทำผิดพลาดไปแล้ว พวกเราก็กลับมาแก้ตัวใหม่ได้ หากทุกคนยังคิดที่จะเห็นแก่ตัวกันอยู่แบบนี้ ระวังเถอะสักวันหนึ่งทรัพยากรธรรมชาติจะเสื่อมโทรม สุดท้ายจะไม่มีไว้ให้พวกเราและลูกหลานได้ใช้สอย”	จากการเจรจาของตัวละคร เป็นการสื่อสารไปยังผู้ชมให้เกิดจิตสำนึกในการไม่ทิ้งขยะลงในถิ่นที่อยู่อาศัยของตนเอง หรือในขณะเดินทางไปท่องเที่ยวในที่สาธารณะต่าง ๆ อีกทั้งเป็นการสื่อความหมายและสาระสำคัญที่ถ่ายทอดไปสู่ผู้ชม ในประเด็นเรื่องปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น เกิดการสะสมจนกลายเป็นปัญหาใหญ่ในระดับโลก โดยสาเหตุเนื่องมาจากความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม

ตารางที่ 3 การสื่อความหมายในนาฏกรรมและสาระสำคัญเพื่อสร้างความตระหนักรู้ผู้ชม (ต่อ)

การสื่อความหมายที่ปรากฏในนาฏกรรม	สาระสำคัญเพื่อสร้างความตระหนักรู้ผู้ชม
การสื่อความหมายผ่านอุปกรณ์การแสดง การสร้างตัวละครหุ่นสัตว์ทะเลในลักษณะร่างกายเสื่อมโทรม ลำตัวเต็มไปด้วยบาดแผล อีกทั้งมีขยะพลาสติกผูกมัดไว้บริเวณลำตัว มือ และเท้า บริเวณปากคาบขยะพลาสติก เนื่องจากคิดว่าเป็นเศษอาหารที่สามารถบริโภคได้ อีกทั้งการเคลื่อนไหวของตัวละครหุ่นสัตว์ในลักษณะไร้เรี่ยวแรงด้วยการบาดเจ็บร่างกาย	การสร้างตัวละครมีบาดแผลบริเวณลำตัว และการเคลื่อนไหวด้วยอาการเจ็บป่วย ไร้เรี่ยวแรง เป็นการสื่อสารความหมายที่ถ่ายทอดไปสู่ผู้ชม เพื่อให้เกิดความตระรู้ถึงปัญหาการทิ้งขยะ ที่ส่งผลกระทบต่อสัตว์ในท้องทะเลเจ็บป่วย ล้มตายและสูญพันธุ์ลงในที่สุด
การสื่อความหมายผ่านการสร้างฉาก การสร้างฉากด้วยวัสดุธรรมชาติ และขยะพลาสติก โดยใช้สีน้ำตาล สีดำ สีม่วงเข้ม สีเทา เพื่อให้สอดคล้องกับการเล่าเรื่องราวความสูญเสียของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเล ด้วยปัญหาการทิ้งขยะลงในท้องทะเลและที่สาธารณะ	การสื่อความหมายด้วยการสร้างอุปกรณ์ประกอบฉากในรูปแบบเสื่อมโทรม เพื่อสะท้อนความรู้สึกของผู้ชมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ทิ้งขยะลงในท้องทะเล ด้วยการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยใช้สีของฉากที่สื่อความหมายของความโศกเศร้าและส่งผลต่อความรู้สึกถึงการสูญเสีย
การสื่อความหมายผ่านบทกลอน “ท้องทะเลสีคราม เดียวนี้เปลี่ยนสีตามใจมนุษย์ สิ่งแวดล้อมงดงามผ่องผุด เกิดจุดเปลี่ยนไปตามกาลมรดกอันทรงคุณค่า หรือถึงคราต้องจางลี้ภัย ทรัพยากรแห่งอันดามัน ฤหมดความอัศจรรย์ดังล่ำลือ อย่าให้ถึงคราต้องสูญสิ้น วอนพี่น้องทั่วถิ่นช่วยกันรักษา สิ่งแวดล้อมที่ก่อเกิดมา ต้องใช้เวลานับหลายร้อยปี หรือเราคิดเพียงจะทำลาย ด้วยเพราะมันง่ายบนแผ่นดินนี้ คนรุ่นหลังเจ็บปวดทรมานเท่าทวี เพราะเมืองแห่งนี้ไร้ผู้มีศีลธรรม”	จากบทกลอนดังกล่าว เป็นการสื่อความหมายและนัยสำคัญที่ถ่ายทอดไปสู่ผู้ชมในการร่วมมือกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเล ด้วยการไม่ทิ้งขยะลงในท้องทะเลและที่สาธารณะ หากวันนั้นมนุษย์ทุกคนที่อาศัยในสังคมไทยต่างมองเห็นปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องเล็ก ต่อไปภายภาคหน้าจะไม่สามารถมีสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเลที่สวยงาม ไว้ให้ลูกหลานได้ชื่นชม

ตารางที่ 3 การสื่อความหมายในนาฏกรรมและสาระสำคัญเพื่อสร้างความตระหนักรู้ผู้ชม (ต่อ)

การสื่อความหมายที่ปรากฏในนาฏกรรม	สาระสำคัญเพื่อสร้างความตระหนักรู้ผู้ชม
การสื่อความหมายผ่านการสนทนาของตัวละคร เพื่อสอดแทรกสาระความรู้ พีเชียส : เพราะขยะที่เราทิ้งมันเป็นขยะพลาสติกนะสิ ขยะพลาสติกแค่เพียงชิ้นเดียว ใช้เวลาถึง 450 ปีเชียวนะถึงจะย่อยสลายได้หมด เวลาผ่านไปหลายสิบปี ขยะเหล่านี้ก็จะกลายเป็นขยะไมโครชิ้นเล็ก ๆ จิ้นลู่ : แล้วเจ้าขยะไมโคร ไมโครอะไรนั่นอะ มันหายไปอยู่ที่ไหนละ มันก็คงจมอยู่ใต้ทะเลไปหมดแล้วละมั้ง หรือมันก็พัดไปกับกระแสน้ำเข้าชายฝั่งไปหมดแล้ว พีเชียส : ขยะชิ้นเล็ก ๆ ที่จิ้นลู่ว่ามันไม่ได้หายไปไหนหรอกทุกคน พวกสัตว์เล็กสัตว์น้อยก็กลืนกินเข้าไปคิดว่ามันเป็นเศษอาหาร จิ้นลู่ : แสดงว่าไม่ใช่เพียงแค่สัตว์และทรัพยากรทางทะเลที่ได้รับผลกระทบ ในอนาคตพวกเราและลูกหลานก็ได้รับผลกระทบด้วยใช่ไหม บานัน : แสดงว่าตอนนี้พวกเราก็กำลังกินเศษขยะที่เกิดจากความมั่งง่ายของพวกเราเองหรอ แล้วสุดท้ายผลกระทบนี้ก็กระทบต่อร่างกายของเราในภายภาคหน้าใช่ไหม	จากการเจรจาของตัวละครซึ่งเป็นสาระสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ชมได้รับทราบถึงปัญหาขยะพลาสติกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและยากต่อการย่อยสลาย โดยมีระยะเวลาอย่างน้อย 450 ปี ถึงจะย่อยสลายได้หมด ถึงแม้ว่าจะเกิดการย่อยสลายจากชิ้นใหญ่ และกลายเป็นขยะชิ้นเล็ก ๆ ที่จมลงอยู่ใต้ท้องทะเล เรียกว่า “ไมโครพลาสติก” เข้าไปสะสมอยู่ในร่างกายของอาหารทะเลที่มนุษย์บริโภคเข้าไปเป็นอาหารส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว นอกจากนี้ปัญหาขยะยังส่งผลกระทบต่อการทำลายประเทศชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล ซึ่งจะกระทบไปสู่ธุรกิจการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงไปสู่การเดินทางเข้าท่องเที่ยวทางทะเลของชาวไทยและชาวต่างชาติ

ตารางที่ 3 การสื่อความหมายในนาฏกรรมและสาระสำคัญเพื่อสร้างความตระหนักรู้ผู้ชม (ต่อ)

การสื่อความหมายที่ปรากฏในนาฏกรรม	สาระสำคัญเพื่อสร้างความตระหนักรู้ผู้ชม
การสื่อความหมายผ่านบทส่งท้าย เพื่อการปลูกฝังจิตสำนึก “ขอให้น้อง ๆ ทุกคนระลึกอยู่เสมอว่าหากเราทำสิ่งใดแล้วเกิดความผิดพลาดให้จำสิ่งนั้นเป็นบทเรียน” แล้วสัญญาว่าจะไม่ลงมือทำเป็นครั้งที่สอง ทุกคนจะต้องช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในบ้านเมืองตนเอง และจะไม่ทิ้งเศษขยะพลาสติก และขยะต่าง ๆ ลงในท้องทะเลอีกเป็นอันขาด” “ดูทางโน้นสิ พวกคุณเห็นภาพนั้นหรือไม่ หากวันนี้ทุกคนยังไม่เลิกใช้บรรจุภัณฑ์จากพลาสติกและทิ้งขยะลงในท้องทะเล อีกทั้งขาดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติบนแผ่นดินที่คุณอาศัยอยู่นี้ผลสุดท้ายผู้ที่รับกรรมจะต้องกลักลับกลายเป็น “คุณ””	จากการเจรจาของตัวละครตั้งความขัดแย้ง เป็นการสื่อสารเพื่อการรณรงค์ให้ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไปเกิดความรัก ความหวงแหนในบ้านเมืองของตนเอง ด้วยการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเลด้วยการทิ้งขยะลงในท้องทะเล และหลีกเลี่ยงการใช้บรรจุภัณฑ์จากพลาสติก และเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อบ้านเมืองของตนเอง และการกล่าวถึงภาพสะท้อนจากปัญหาขยะที่มนุษย์ได้ลงมือทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเล ในที่สุดปัญหาขยะเหล่านั้นก็กลับกลายเป็นภาพสะท้อนย้อนกลับมาสู่ตัวมนุษย์ ส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย อาจจะด้วยวิธีการบริโภคเป็นอาหารที่มีสารปนเปื้อนจากขยะพลาสติกเข้าไปสะสมอยู่ในร่างกายและทรุดโทรมไปตามกาลเวลา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีการประเมินคุณภาพผลงานนาฏกรรมจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏกรรม ดริยางคศิลป์ ทัศนศิลป์ ภาษาและการสื่อสาร สิ่งแวดล้อมและสาขาที่เกี่ยวข้องผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ในประเด็นที่ 1 แนวทางการสร้างสรรค์นาฏกรรม โดยคิดเป็นร้อยละรวมทั้งสิ้น 97.50 ($\bar{x} = 4.88$) อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ในส่วนของประเด็นที่ 2 องค์ประกอบของการสร้างนาฏกรรม เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล โดยคำนวณเป็นค่าร้อยละรวมทั้งสิ้น 92.50 ($\bar{x} = 4.63$) อยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อนำผลการประเมินคุณภาพผลงานนาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล ทั้งสองประเด็นมาคำนวณรวมกันและแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด สรุปได้ว่าผลการประเมินคุณภาพในภาพรวมจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน พบว่า คุณภาพผลงานนาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล และองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ คำนวณเป็นค่าเฉลี่ย 4.76 และอยู่ในระดับร้อยละ 95.00 โดยสามารถแปลค่าของคุณภาพผลงานอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถนำไปเผยแพร่ให้กับหน่วยงานการศึกษา องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนทั่วไปได้นำใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยทั้งทางตรงและทางอ้อมโอกาสต่อไป

อภิปรายผลการสร้างนาฏกรรม

นาฏกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมนับว่าเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อสร้างความตระหนักรู้สู่ผู้ชมด้วยหลักทฤษฎีสื่อสารการแสดง ผ่านโครงเรื่อง บทบาทตัวละคร ความคิดหรือแก่นเรื่อง การสนทนาหรือการเจรจา การถ่ายทอดอารมณ์ตัวละคร เนื้อร้อง ทำนองดนตรี อุปกรณ์ประกอบฉาก อุปกรณ์ประกอบการแสดง ระบบแสงและสาระสำคัญในด้านต่าง ๆ อีกทั้งการใช้ถ้อยคำที่ปรากฏในบทบรรยายเพื่อเป็นการเน้นย้ำให้ผู้ชมได้เล็งเห็นความสำคัญต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหาขยะพลาสติกที่กำลังประเทศไทยเผชิญในระดับชาติ ดังที่ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ และคณะ (Anawatsiriwong et al., 2004, p. 7) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารกับผู้สื่อสารของการละครว่าผู้ดูหรือผู้รับสารกลุ่มเป้าหมายมีความสัมพันธ์กับผู้ส่งสาร (ผู้ประพันธ์บทละคร ผู้กำกับการแสดง ฝ่ายการแสดงต่าง ๆ นักแสดง) นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของผู้รับสารกับผู้ส่งสารล้วนมีอิทธิพลต่อการตีความออกมาได้ทั้งสิ้น โดยอาจกล่าวได้ว่า ศิลปะในฐานะการสื่อสารมีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) การแสดงออก (Expression) 2) รูปแบบที่มีนัยสำคัญ (Significant form) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารกับผู้ส่งสาร (Relationship) ผ่านสื่อที่ผู้รับสารในลักษณะวัฒนธรรม (Culture) องค์ประกอบด้านการแสดงออก (อารมณ์) และ 4) องค์ประกอบด้านรูปแบบหรือประเภทของงาน ส่วนองค์ประกอบความสัมพันธ์ของผู้รับสารกับผู้ส่งสารด้านวัฒนธรรมเป็นการสื่อสารเชิงจินตคติ

ประเด็นสำคัญในการถ่ายทอดข้อมูลเพื่อให้ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายได้เข้าถึงสาระสำคัญนั้นสามารถปฏิบัติด้วยหลายวิธีการ เช่น การเล่าเป็นนิทาน การปฏิบัติเป็นแบบอย่าง การบอกกล่าว การถ่ายทอดเป็นวรรณกรรม รวมถึงการถ่ายทอดเป็นนาฏกรรม เพื่อให้ผู้รับสารเกิดความรู้และความเข้าใจในประเด็นปัญหาเรียกว่า “แก่นเรื่อง” นาฏกรรมเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดสาระความรู้และความบันเทิงควบคู่ไปด้วยกันเพื่อเพิ่มอรรถรสในการรับชมและเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น โดย สุรพล วิรุฬห์รักษ์ อธิบายโดยสรุปความว่า นาฏยประดิษฐ์เป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่ต้องมีความคิดอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดแนวคิด รูปแบบและองค์ประกอบอื่น ๆ ให้ครอบคลุมเนื้อหาและสามารถคิดประยุกต์โดยมีวิธีการสร้างสรรค์ผลงานทั้งในจารีตเดิมหรือผสมผสานหลายจารีต โดยต้องอาศัยนักนาฏยประดิษฐ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องมีความคิดสร้างสรรค์เหมือนกับนักประดิษฐ์ในสาขาอื่น ๆ คือมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้แปลกไปจากเดิมผสมผสานกับหลักปรัชญาและจินตนาการจนบรรลุตามเป้าหมายที่นักนาฏยประดิษฐ์ได้กำหนดทิศทางที่วางไว้ (Virunrak, 2000, p. 211 - 218)

การดำเนินงานวิจัยในลักษณะนี้มีความจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลทางวิชาการ และการลงมือปฏิบัติ ทดลองสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะหลายแขนงมาบูรณาการเข้าด้วยกัน เช่น ด้านวรรณศิลป์ คือการแต่งบทละครและแต่งทำนองเพลง ด้านทัศนศิลป์ คือการออกแบบฉาก แสง และสีเส้นเรื่องแต่งกาย ด้านจิตรศิลป์ คือการสร้างภาพสมมูลและความสวยงามขององค์ประกอบรวมบนพื้นที่การแสดง และด้านนาฏศิลป์ คือการออกแบบและสร้างสรรค์ลีลาการเคลื่อนไหว ท่วงท่ารำ และท่าเต้น เป็นต้น เพื่อนำเสนอภาพรวมของนาฏกรรมที่ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดพร้อมทั้งการสอดแทรกคติคำสอนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกควบคู่กับความบันเทิงให้ผสมกลมกลืนภายใต้นาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล โดยในแต่ละส่วนจะสอดแทรกสาระสำคัญไว้ในดำเนินเรื่องผ่านการสนทนา บทร้อง บทบรรยาย ทำนองเพลง หรือคำพูดทั้งท้ายของตัวละคร เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมให้เกิดความตระหนักรู้หรือ

เกิดการฉกฉวยอยู่เสมอ ซึ่งใช้วิธีการสร้างสรรค์นาฏกรรมที่มีการผสมหลายนาฏยจารีต เช่น การแต่งบทเพลงประกอบ การแสดงในรูปแบบละครเวทีแนวแฟนตาซี การขับร้องบทเพลงในรูปแบบมิวสิกัลเพื่อสื่อความหมายถึงปัญหา ความเสื่อมโทรมของท้องทะเล การสร้างสรรค์หุ่นเชิดสัตว์ใต้ท้องทะเลในรูปแบบหุ่นแฟนตาซี หรือการสื่อสารบท เจริญและแสดงอารมณ์ของตัวละครเพื่อเป็นคติเตือนใจในรูปแบบละครร้องและบทบรรยายแบบสมัยใหม่ เป็นต้น โดยปรากฏกลวิธีการสร้างสรรค์ออกเป็น 3 ลำดับคือ

- 1) ขั้นการเตรียมการแสดง (Pre-Production) ซึ่งเริ่มจากการคัดเลือกบทละครหรือการเขียนบทละครขึ้นใหม่ การคัดเลือกตัวแสดง การกำกับแสดง การออกแบบฉากและเครื่องแต่งกายการประชาสัมพันธ์ การจัดหา สถานที่ในการแสดง คัดเลือกตัวบุคคลและกำหนดฝ่ายต่าง ๆ เป็นต้น
- 2) ขั้นการแสดง (Production) เป็นขั้นตอนของการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้แสดงกับผู้ชม ระยะเวลาในการทำงาน ขึ้นอยู่กับการกำหนดเวลาในการแสดง และจำนวนรอบในการแสดง
- 3) ขั้นหลังการแสดง (Post-Production) เป็นขั้นตอนของการประเมินผลในการจัดแสดง คือ การประชุม สรุปงาน นำปัญหาที่พบเจอระหว่างการทำงานมาสรุปและประมวล รวมถึงการนำผลที่ได้รับจากการวิจารณ์และ ข้อเสนอแนะจากผู้ชมมาเป็นตรรกะนิวัติความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาการจัดสร้างละครใน ครั้งต่อไป

นอกจากนี้ การสื่อความหมายผ่านการแสดงที่ปรากฏในองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยมีการทดสอบความตระหนักรู้ของเยาวชนกลุ่มเป้าหมายทั้งก่อนและหลังการชมนาฏกรรมด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Google Drive) พบว่า ก่อนเยาวชนกลุ่มเป้าหมายชมนาฏกรรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 73.42 ($\bar{x} = 3.67$) เมื่อชมนาฏกรรมจบพบว่า เยาวชนได้รับสาระความรู้ที่สอดแทรกอยู่ในนาฏกรรมและเกิดความความตระหนักรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพร่างกายจากปัญหาการทิ้งขยะลงในที่สาธารณะและท้องทะเล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนชมนาฏกรรมในระดับมากที่สุด ร้อยละ 90.33 ($\bar{x} = 4.52$) ผลปรากฏว่านาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์เรื่อง คน-ขยะ-ทะเล เพื่อการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบละครเวทีแนวแฟนตาซี เวลาแสดง 45 นาที สามารถใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักรู้ให้กับเยาวชนในด้านสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเยาวชนสามารถนำสาระความรู้ที่ปรากฏในละครไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด ตามเป้าประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความตระหนักรู้ก่อนและหลังการชมนาฏกรรมเรื่อง คน-ขยะ-ทะเล

การทดสอบ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S. D.	ร้อยละ	การแปลความหมาย
ก่อนชมนาฏกรรม	3. 67	0. 96	73. 42	มาก
หลังชมนาฏกรรม	4. 52	0. 55	90. 33	มากที่สุด

ดังนั้น “นาฏกรรม” จึงเปรียบเสมือนเครื่องมือในการถ่ายทอดหลักแนวคิดและเนื้อหาเชิงปรัชญาผ่านผู้แสดง โดยนำหลักทฤษฎีด้านการสร้างสรรค์นาฏกรรม การละครและการสื่อสารการแสดงมาเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบของละครเวทีในทุกองค์ประกอบ โดยเริ่มต้นจากการกำหนดแนวความคิด การออกแบบสร้างสรรค์และเทคนิคพิเศษ ไปจนถึงการดำเนินเรื่องและเสร็จสิ้นกระบวนการ ตามจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการใช้นาฏกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เกิดความตระหนักรู้ต่อทรัพยากรทางทะเลและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งสามารถนำสาระความรู้ที่ปรากฏในนาฏกรรมไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสามารถสรุปและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาออกเป็น 2 ข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยของนาฏกรรมเชิงสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์เพื่อการเผยแพร่ ถ่ายทอดองค์ความรู้ การฝึกอบรมและการจัดกิจกรรมโครงการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับกลุ่มเป้าหมายทั้งในเชิงวิชาการและเชิงนโยบายทางตรงและทางอ้อม
- 2) สามารถนำข้อคิดที่ปรากฏในนาฏกรรมไปปฏิบัติใช้ต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย ด้วยการไม่ทิ้งขยะลงในท้องทะเลและที่สาธารณะ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้คนในสังคมไทยเกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเลในท้องถิ่นที่อยู่อาศัย

References

- Anawatsiriwong, T., Sintupan, J., Sompai boon, S., and Akarachantachot, P. (2004). *Sunthariya Nitheṭṣāt Kaṇsuṛiān Kān Sadāṅg Læ Sī čhinta khadī [Aesthetic Communication of Performance Art and Imaginative Media]* (2nd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Changchouea, S. Marine and Coastal Resources Office. (2021, November 29). Interview.
- Office of the Prime Minister. (2016). *Sarup Sāra Samkhan Phān Phatthanā Sēthakit Læ Sangkhom Hāng Chāt Chabap Thī Sipsōng Phō. Sō. 2560-2564. [The Conclusion of the National Economic and Social Development Plan Vol. 12 2017 - 2021]*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board.<https://www.nesdc.go.th/download/plan12/สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่12.pdf>.
- Pinnukul, P. Phuket Rajabhat University. (2021, November 7). Interview.
- Phuket Public Trash Management Center. (2019). *Phān patibatkān chatkān khaya mūnfōi chumchon changwat sa'āt pračham pī phō. sō. 2562. [Phuket Community Trash Management Plan 2019]*. Phuket: Phuket Public Trash Management Center.
- Pongvat, S. Phuket Rajabhat University. (2021, November 3). Interview.
- Rattanin, M. (2003). *Khwāmru būrangton kīeokap sinlapa kānkam kap kān sadāṅg lakhōn weṭhī [Introduction to the art of theatre directing]*. Bangkok: Thammasart University.
- Total Solid Waste Disposal Center Phuket. (2019). *Phān patibatkān chatkān khaya mūnfōi chumchon changwat sa'āt pračham pī phō. sō. 2562. [Phuket Provincial Community Solid Waste Management Action Plan 2019]*. Phuket: Phuket Public Trash Management Center.
- Virunrak, S. (2000). *Nāttaya sin parithat [Periscope dance]*. Bangkok: Chulalongkorn University.